

Sygn. akt I PSK 31/22

POSTANOWIENIE

Dnia 7 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski

w sprawie z powództwa S. K.
przeciwko Skarbowi Państwa - Sądowi Rejonowemu w Radomsku
o odprawę pieniężną,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 7 grudnia 2022 r.,
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim
z dnia 9 grudnia 2021 r., sygn. akt V Pa 18/21,

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania
i zasądza od powódki na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii
Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset)
zł.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 4 lutego 2021 r., Sąd Rejonowy w Bełchatowie oddalił powództwo S. K. skierowane przeciwko Skarbowi Państwa - Sądowi Rejonowemu w Radomsku o odprawę pieniężną.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim wyrokiem z dnia 9 grudnia 2021 r., V Pa 18/21 i V Pz 11/21 oddalił apelację powódki, nie obciążając jej kosztami zastępstwa procesowego na rzecz pozwanego za drugą instancję oraz oddalił zażalenie pozwanego.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku powódka zarzuciła naruszenie:

- a) art. 385, art. 378 § 1 i art. 350 § 1 k.p.c.; b) art. 379 pkt 2 w związku z art. 378 § 1 i art. 386 § 2 k.p.c.; c) art. 379 pkt 4 w związku z art. 378 § 1 i art. 386 § 2 k.p.c.; d) art. 386 § 4 k.p.c.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powódka uzasadniła nieważnością postępowania oraz oczywistą zasadnością skargi kasacyjnej.

Powódka podniosła, że Sąd Okręgowy nieprawidłowo zaniechał rozpoznania podnoszonych przez nią zarzutów i oddalił apelację z uwagi na brak legitymacji bierniej pozwanego. Wskazała, że od początku postępowania właściwy podmiot - legitymowany biernie - brał udział w charakterze pozwanego, a w tej sytuacji, wbrew twierdzeniom Sądu Okręgowego, nie zachodziły podstawy do zastosowania instytucji z art. 477 i art. 194 § 1 lub 2 k.p.c. W ocenie skarżącej, skoro brak zdolności procesowej sąd bierze pod rozagę z urzędu w każdym stanie sprawy, to ma on również obowiązek podjęcia określonych czynności procesowych zmierzających do wyjaśnienia statusu prawnego strony pozwanej, która nie ma zdolności sądowej. Realizacja tego obowiązku sprowadza się do udzielenia powodowi, stosownie do art. 5 k.p.c., niezbędnych pouczeń co do możliwości określenia strony pozwanej. Dopiero w sytuacji, gdyby powód, mimo wskazania na możliwość rozważenia zmiany oznaczenia strony na Skarb Państwa, nadal wskazywałby jako pozwanego jednostkę nieposiadającą zdolności sądowej, to wówczas zastosowanie powinien znaleźć art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. Sąd nie jest bowiem władny oznaczyć Skarbu Państwa jako strony pozwanej wówczas, gdy żądanie oparte zostało na twierdzeniu, że jednostka określona jako strona pozwana jest podmiotem odrębnym od Skarbu Państwa. Natomiast gdyby powód wskazał Skarb Państwa jako stronę, a dotychczasowego pozwanego określił jako jednostkę organizacyjną, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, to przyjmuje się, że jest to dopuszczalne sprecyzowanie oznaczenia strony, nieprowadzące do zmiany jej tożsamości. Zatem - wbrew twierdzeniom Sądu drugiej instancji - istniała możliwość sprostowania oznaczenia strony.

Powódka podkreśliła także, że w przedmiotowym postępowaniu Sąd Rejonowy w Bełchatowie rozpoznał sprawę z zakresu prawa pracy wyłącznie w składzie jednego sędziego, mimo obowiązku przeprowadzenia rozprawy w składzie

z dwoma ławnikami, a Sąd drugiej instancji nie wziął pod uwagę z urzędu naruszenia z art. 379 pkt 4 k.p.c. skutkującej nieważnością postępowania.

Uchybienia sądów spowodowały, że doszło do nierozpoznania istoty sprawy, ponieważ Sąd Rejonowy wydał wyrok w stosunku do pozwanego (Skarbu Państwa), który nie mógł być stroną pozwaną w rozpoznawanej sprawie, ponieważ nie był (i nie mógł być) pracodawcą powódki. Okoliczność ta wiązała się z koniecznością uchylenia takiego rozstrzygnięcia i przekazania sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Powołując się na podane argumenty skarżąca podniosła, że za przyjęciem skargi kasacyjnej przemawiają naruszenia, wynikiem których jest wydanie przez Sąd drugiej instancji oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Mając powyższe na uwadze powódka wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego w Bełchatowie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, a także o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym także kosztów zastępstwa adwokackiego, według norm przepisanych, a ponadto o rozpoznanie sprawy również pod nieobecność pełnomocnika skarżącej.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną strona pozwana wniosła o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi w całości oraz w każdym z przypadków o zasądzenie na rzecz pozwanego od powódki kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym na rzecz Skarbu Państwa-Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne

wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek

argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, że takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/8, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Skarżąca we wniesionej skardze kasacyjnej nie przedstawiła w wystarczającym zakresie argumentów uzasadniających przyjęcie skargi do merytorycznego rozpoznania. Przede wszystkim skarga kasacyjna powódki nie zawiera odrębnego uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, który jak wskazano powyżej nie może być tożsamy z uzasadnieniem podstaw kasacyjnych, a rzeczą Sądu Najwyższego nie jest samodzielne poszukiwanie przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sąd Najwyższy nie stwierdził podstaw do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na zarzucaną przez powódkę nieważność postępowania, do której miało dojść przez nieuwzględnienie z urzędu braku udziału w sprawie Skarbu Państwa oraz nienależytego umocowania pełnomocnika, upoważnionego do reprezentacji Skarbu Państwa przez Prezesa Sądu Rejonowego w Radomsku. Nie ulega wątpliwości, że w rozpoznawanej sprawie pozwanym powinien być Sąd Rejonowy w Radomsku jako pracodawca powódki. Powódka reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika nie dopełniła obowiązku prawidłowego pozwania i oznaczenia strony pozwanej. Nieprawidłowe oznaczenie strony pozwanej spowodowało wydanie w pierwszej instancji wyroku przeciwko podmiotowi, który nie posiadał legitymacji materialnej i procesowej biernej do występowania w

postępowaniu, bowiem nie był pracodawcą powódki. Uchybienie to - jak prawidłowo przyjął Sąd drugiej instancji - mogło być naprawione w drodze dopozwania w trybie art. 194 k.p.c., jednak przepis ten nie mógł być stosowany przed sądem drugiej instancji (art. 391 k.p.c.). W sprawach z powództwa pracownika istnieje możliwość wezwania z urzędu właściwego podmiotu do udziału w sprawie. Taką opcję przewidziano w art. art. 477 k.p.c. Należy jednak podkreślić, że przepis ten (podobnie jak art. 194 k.p.c.) nie ma zastosowania w postępowaniu przed sądem drugiej instancji. Zgodnie bowiem ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w wyroku z dnia 3 kwietnia 2001 r., I PKN 342/00 (OSNP 2003, nr 1, poz. 15), jeżeli art. 391 § 1 k.p.c., dotyczący postępowania przed sądem drugiej instancji, wyłącza stosowanie art. 194-196 i 198 k.p.c., to należy przez to rozumieć, że tym samym wyłącza stosowanie art. 477 k.p.c., ponieważ wyłączenie dotyczy w ogóle wezwania do udziału w sprawie w charakterze strony, nie zaś formy wezwania (z urzędu bądź na wniosek).

Słusznie zatem Sąd drugiej instancji uznał brak możliwości wezwania do udziału w sprawie pracodawcy powódki i ocenił, że pozwany Skarb Państwa nie biernie legitymowany.

Za uznaniem nieważności postępowania nie przemawia także podnoszone przez skarżącą nienależyte umocowanie pełnomocnika pozwanego. W sytuacji, gdy powódka reprezentowana w toku postępowania przed sądami powszechnymi przez profesjonalnego pełnomocnika oznaczyła jako pozwanego Skarb Państwa - Sąd Rejonowy w Radomsku, to prawidłowe było przedłożenie przez pełnomocnika pozwanego pełnomocnictwa udzielonego właśnie przez ten podmiot.

Skarżąca twierdzi także, że przesłanką nieważności postępowania w rozpoznawanej sprawie jest niewłaściwy skład sądu pierwszej instancji, gdyż w sprawie powinien orzekać trzyosobowy skład sądu. W związku z tym należy zauważyć, że w sądzie pierwszej instancji zasadą jest rozpoznawanie spraw w składzie jednego sędziego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej (art. 47 § 1 k.p.c.). Tym przepisem szczególnym jest art. 47 § 2 pkt 1 lit. a-c k.p.c., które przewidują w pierwszej instancji skład jednego sędziego i dwóch ławników w sprawach z zakresu prawa pracy: o ustalenie istnienia, nawiązanie lub wygaśnięcie stosunku pracy, o uznanie bezskuteczności wypowiedzenia stosunku pracy, o

przywrócenie do pracy i przywrócenie poprzednich warunków pracy lub płacy oraz łącznie z nimi dochodzone roszczenia i o odszkodowanie w przypadku nieuzasadnionego lub naruszającego przepisy wypowiedzenia oraz rozwiązania stosunku pracy; naruszenie zasady równego traktowania w zatrudnieniu i o roszczenia z tym związane; odszkodowanie lub zadośćuczynienie w wyniku stosowania mobbingu. Przepis art. 47 § 2 k.p.c. przewiduje zamknięty katalog spraw (w sposób enumeratywny), w których rozpoznanie w pierwszej instancji następuje w składzie ławniczym. W tym katalogu nie figuruje sprawa o odprawę pieniężną. Stąd też twierdzenie skarżącej o nieprawidłowym składzie sądu pierwszej instancji nie może być akceptowane.

Zdaniem skarżącej skarga kasacyjna powinna zostać przyjęta do rozpoznania z uwagi, na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej. Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym - a tym samym - może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (tak np. Sąd Najwyższy w postanowieniach: z dnia 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, i z dnia 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepublikowane).

Powódka nie przedstawia w skardze kasacyjnej, żadnych okoliczności, które mają przemawiać za występowaniem tej przesłanki. Ogranicza się do stwierdzenia, że przytoczone przez nią naruszenia przepisów, spowodowały wydanie przez Sąd drugiej instancji oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonych przepisów nie prowadzi jednak wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, czyli że jej zarzuty są zasadne "na pierwszy rzut oka" i w sposób oczywisty prowadzą do uznania zaskarżonego wyroku za błędny i jego wzruszenia. W związku z tym, że skarżąca nie zdołała wykazać kwalifikowanego naruszenia prawa (materialnego lub procesowego), które

prima facie czyniłoby wadliwym rozstrzygnięcie Sądu, nie ma też podstaw do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy w oparciu o 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak sentencji. O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

I.n